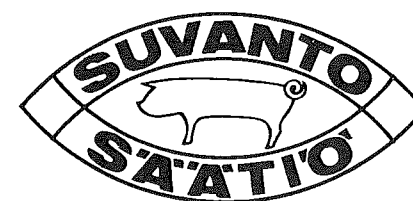

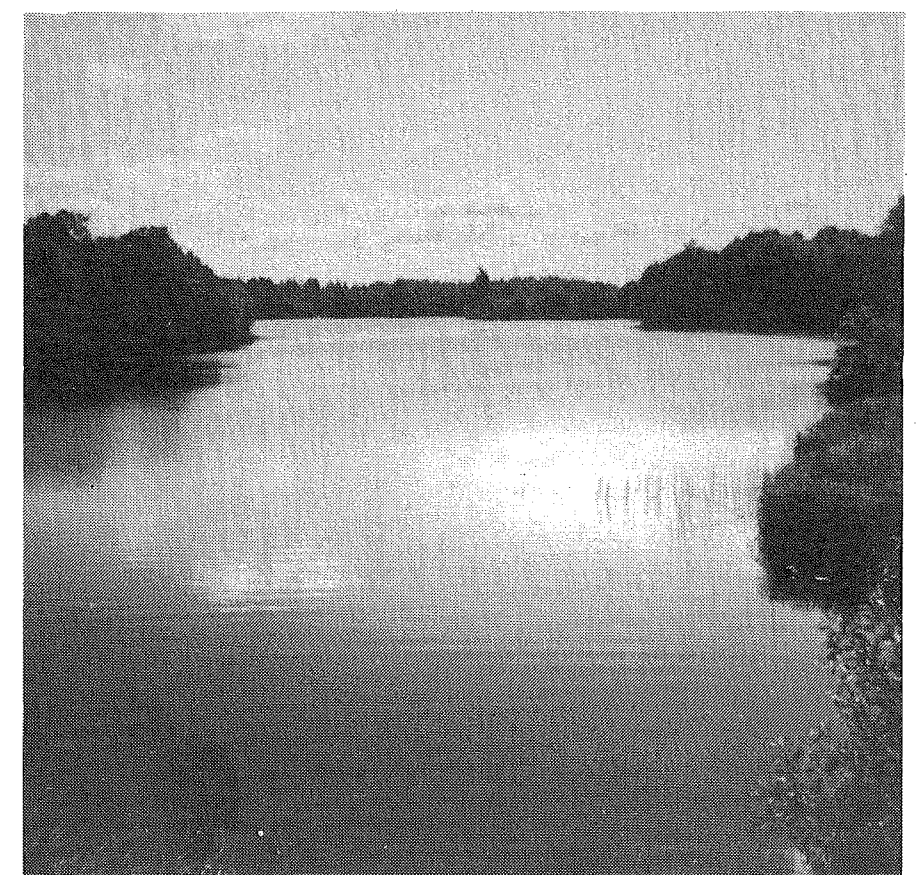
SUVANNON SEUTU

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 6 1984
SYYSKUU

Suvanto.

Juhlapuhe EILA ARO 5. 8. 1984 Sakkola-juhla Karjalatalolla.

Arvoisat kutsuvieraat, Hyvät sakkolalaiset

Juhlapuheen pitäjän osa on tehtävä, joka voi olla ikävä velvollisuus. Kuuntelijan kannalta juhlapuhe on usein välttämätön ohjelman osa, jota yritetään kuunnella mahdollisimman juhlallisen näköisinä.

Sakkola-Seuran johtokunnan antaessa minulle tämän tehtävän, otin sen vastaan iloiten — enkä pidä tätä ikävänä velvollisuutena. Erityinen luottamustehtävä tämä on sen takia, että edustan kolmikymmenluvun alkupuolella Sakkolassa syntyneitä, jotka ehtivät olla siellä vain kymmenen vuotta. Näkökulmani sakkolalaisuuteen voi tuntua vähän lapsekkaalta. Se, että juhlapuhuja on nainen, ei pitäisi olla mitenkään erikoista sakkolalaisten mielestä, koska muistaakseni naiset olivat siellä ainakin yhtä tasa-arvoisia kuin miehet. Naiset tekivät kaikki naisten työt ja saivat sen lisäksi osallistua pelto- ja metsätöihin miesten kanssa tai ilman miehiä.

Tänä kesänä on ollut lehdistössä kirjoituksia 40 vuoden takaisista taisteluista, vetäytymisen etenemisestä. Jokainen meistä, joka silloin oli Sakkolassa, on muistoissaan käynyt läpi ne ajat. Keväällä -44 oli ilmeistä, että rauhallinen vaihe Kannaksella oli päättymässä. Silti naiset, lapset ja ikämiehet muokkasivat pellot, kylvivät viljat, panivat perunat maahan. Toukokuuhun eivät miehet enää lomaa saaneet, eikä myöskään työkomennukselle saatu kuin hevosia.

Kasvimaat kunnostettiin ja kukkien taimetkin istutettiin penkkeihin välillä maastoutuen lentokoneiden lentäessä matalalla ja tulittaes-

sa kaikkea liikkuvaa. Vilakkalasta ja Keljasta lähdettiin vasta kesäkuun 15. pñä. Odottaessamme autoa tien vieressä, tulivat lotat ja huoltojoukot kyläämme. Taipaleen silta räjäytettiin seuraavana yönä. Siitä kuulumme Sipilänmaella, jossa odottelimme junakuljetusta seuraavaan päivään. Kaikille ei junakuljetusta kuitenkaan järjestynyt. Karjan kanssa lähteneet kävelivät koko matkan.

Neljän vuosikymmenen takaiset kokemukset ovat vaikuttaneet meihin jokaiseen. Epävarmuus ja pelko tulevaisuudesta ei ollut ainoastaan henkilö- ja perhekohtaista, vaan koko maan tulevaisuus oli uhattuna. Saimme kuitenkin jäädä kotimaahamme. Toisin on monien nyky-pakolaisten laita.

Kuitenkaan nämä Sakkolassa vietettyjen viimeisten viikkojen muistot eivät ole jääneet päällimmäisiksi mieleen.

Jokainen meistä, jonka muisti yltää kauemmaksi, tietää, kuinka joku valokuva — tuoksu — maku siirtää meidät hetkessä kotiin — Sakkolaan.

Mennyt aika ja tuleva

Lapset ja lastenlapset ovat saaneet kuulla, miten laineet liplattivat Suvannon rantahietikolla, törmäpääskyt lensivät pesilleen hiekkapenkereen koloihin, mansikkamaidot ja mustikkamöllyt. Miltei aina oli kesä. Joku talvikin tietysti oli ja silloin ajettiin kulkusten helistessä joulukirkkoon. Ne, joilla ei ole näitä samoja muistoja, voi ajatella, että haikailemme aikaa ja paikkaa,

jota ei ole ollutkaan. Miten voisimme välittää nuorelle polvelle todellisen ja pysyvemmän perinnön omasta menneisyydestämme? Ensiksi — emme saa unohtaa, että lapsemme ja lapsenlapsemme tarvitsevat omat ihanat lapsuusmuistonsa. He elävät nyt aikaa, josta he kertovat omille lapsilleen.

Me saamme oman viestimme heidän mukanaan seuraavalle vuositu- hannelle, jos haluamme tehdä muutakin kuin haikailla menneitä. Meidän henkilökohtaiset muistomme, tunnesiteet ovat häviäviä. Ne katoavat meidän mukamme.

Eeva Kilpi kysyykin eräässä kirjassaan, entä sitten, kun yhdessä-kään kuolinilmoituksessa ei ole enää syntymäpaikan kohdalla Kannaksen pitäjien nimiä? Muistelut on silloin muisteltu!

Meillä on tällä hetkellä hallussamme tietoa, jota kukaan muu ei voi jälkipolville jättää. Isovanhempiemme kertoman kautta voimme välittää elävää tietoa viime vuosisadan elämästä. Jokainen osaa kirjoittaa, ei sillä ole väliä, vaikka teksti ei olisi painokelpoista.

Olen monta kertaa harmitellut, että vanhoihin kuviin ei ole pantu nimiä ja päivämääriä, eikä aikoi- naan isän tätien eläessä tullut niitä kyselyä.

Sukututkimus kuulostaa kovin hienolta ja vaativalta, mutta *oman perheen historian tallentaminen jälkipolville* on kaikille mahdollista.

Valtionarkisto, kansatieteen arkistot ja siirtoseurakuntien kirkonkirjat sisältävät tietoja, jotka on myöhemminkin mahdollista sieltä penkoa esille. Suvanto-Säätiö on toimittanut kaksi osaa Sakkolan

historiasta. Karjalaliitto tekee omaa tallennustyötään. Tämä virallinen tieto säilyy.

”Oman perheen historialla” tarkoitan kaikenlaista inhimillistä tietoa, kuvia, karttoja ja mahdollisimman todenmukaista kuvausta kovaa työtä vaatineesta elämästä pel- lon, metsän, karjan ja järven varas- sa. Kertokaa myöskin siitä, miten vaatimattomissakin oloissa juhla erottui arjesta. Kertokaa, että elämä tuntui kuitenkin elämisen arvoiselta. (Mukana voi olla toki laineiden liplatusta ja kulkusten helinääkin.)

Ette voi tietää, miten tärkeänä jälkipolvi tätä tietoa pitää. Virallisten arkistoista saatavien tietojen ja historiankirjojen välittämä kuva jää kuivaksi ilman inhimillistä kosketusta menneisiin sukupolviin.

(Eivät varmasti arvanneet v. 1687 Sakkolan veroluettelossa esiintyneet esi-isäni, miten paljon enemmän haluaisin heistä tietää. Siirtoseurakuntien arkistoista saatujen tietojen täydennyksenä on myös valtionarkistosta pengottu väestöluettelo 1700—1800 luvun vaihteesta. Siinä luettelossa on Sakkolassa 75 Paukku -nimistä ruokakuntaa. Eräässä sukuhaarassa oli Mikko Paulinpoikaa, ja päinvastoin Pauli Mikonpoikaa. Sukupolvien jälkeen samat nimet olivat jälleen käytössä isäni serkulla ja hänen vanhimmalla pojallaan!

Omille lapsilleni on tietoisesti jo valittu nimiä, jotka ovat olleet käytössä heidän isänsä tai minun esi- vanhemmillani.)

Sukunimet

Suvannon-Seutu lehdessä on herännyt keskustelu sukunimistä ja vanhojen nimien muuttamisesta. Monet muuttivat heti sotien jälkeen nimensä etupäässä siksi, ettei lapsia kiusattaisi ja nimiä väännettäisi. Ne, jotka silloin malttoivat mielen- sä, eivät enää näe mitään syytä nimenvaihtoon. Pian outoihin nimiin

totuttiin. Tiedän kokemuksesta monien muuttojen ja koulunvaihtojen takia, että kyllä sen kiusaaminen kesti. Karjalaisten sukujen selvittäminen on paljon helpompaa kuin esim. pohjalaisten. Käytössä olivat sukunimet, eikä vain sen ja sen poika tai tytär.

Vuosisatoja säilyneiden sukunimien ansiosta on mahdollista selvittää myös äidinpuoleiset sukujuuret, koska naiset ovat kirkonkirjoissa ja väestöluetteloissa omilla nimillään.

Toivoisin, että niissä tapauksissa, joissa vanha sakkolalainen nimi on häviämässä, nuoret olisivat niin ennakoluulottomia, että vävy muut- taisikin nimensä!

Menneisyyden tallentamisen lisäksi meidän on elettävä tätä päivää siten, että säilytämme yhteyden muihin sakkolalaisiin ja karjalai- suuteen.

Suvanto-Säätiö on tehnyt arvokasta työtä ja jokaisen velvollisuus olisi ainakin tilata Suvannon-Seutu- lehti.

Karjala-lehti, joka ilmestyy jäl- jelle jääneessä Karjalassa vaalii sekä menetetyn että säilyneen ma- kunnan perinteitä. Olen kuullut valitettavan, että Karjala-lehdessä on vähän sakkolalaisia kiinnostavia asioita. Muisteloita varten on Suvannon-Seutu, eikä Karjala- lehtikään ole muisteloita lopetta- nut, vaikka se samalla kertoo nyky- päivän karjalaisuudesta ja karjala- seurojen juhlista ja kokouksista.

Sakkolalaiset, jotka sijoitettiin samoille paikkakunnille ovat voi- neet paremmin hoitaa yhteyksiä ja

esim. Haparaisten nuorisoseura toi- mii edelleen omalla nimellään!

Koulupiireittäin pidettävät yhtei- set tapaamiset tulisi tehdä säännöl- lisiksi. Niissä on helpompi tavata tuttuja kuin suuremmissa puitteissa ja paremmin uskaltaa kysyä, kuka sie uot?

Sakkola-Seura on pääkaupunki- seudulla yrittänyt elävöittää ”histo- riaa” pitämällä kylälukuset ja käre- jät, ilman suuria harjoituksia olem- me yrittäneet eläytyä osiimme.

Karjalaliiton ja karjalaisseurojen toiminta ei jatku, ellemme ole val- miita itse tekemään jotakin. Perin- teiden jatkumisesta ja nuoren pol- ven mukaan saamisesta ollaan huo- lestuneita jokaisessa juhlapuheessa.

Hyvät sakkolalaiset! Vaikka mei- tä on monta taas koolla, tiedän pal- jon niitä, jotka eivät ole tulleet. He sanovat, etteivät tunne enää ketään, he eivät ole enää kotonaan meidän keskuudessamme. Vieraantuneet tulisi vetää mukaan.

Toimintamuodoista on pääkau- punkiseudulla keskusteltu paljon- kin. Vuosittain pidetään yhteinen kirkkopyhä, sillä sakkolalaisilla on tarvetta kokoontua myös Sanan ää- ressä.

Pikkujouluun taas tulevat ne, jotka pitävät railakkaammasta me- nosta.

Kokoukset ja retket kokoavat ne- kin useita kymmeniä osanottajia.

Emme tiedä kuinka pitkään yh- teydenpito on mahdollista. Toivon meille vielä monta yhteistä kokoon- tumista ja juhlaa!

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

Pienkonekorjaamo

NUORA-MOTOR

Härmälänkatu 15, TAMPERE

Puhelin 931-654 411

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

Tervehdyssanat Sakkola-juhlassa 1984

Arvoisat kutsuvieraat.

Arvoisa juhlayleisö.

Viime kesänä oli Sakkola-juhlien aikana täällä Helsingissä m.m. yleisurheilun Maailman mestaruuskisat. Kuitenkin siellä Orivedellä oli tunnelma: Aina Sakkola-juhla MM kilpailut voittaa.

Toivottaessani siellä Teidät tervehtulleeksi tähän juhlaan, käväisi samalla mielessäni pessimistinen ajatus: Kuinka moni kutsua noudattaa, sillä juuri samaan aikaan ajoittuu vielä suurempi urheilutapahtuma: Olympiakisat!

Olemme iloisia, että näin moni on kutsuamme noudattanut. Olemme myöskin eri yhteyksissä painottaneet, että me kohtalon oikusta tänne pääkaupunkiin joutuneet "asfalttilijelijät" emme halua erottua millään tavalla pääkaupunkilaisiksi, vaan olemme edelleenkin niitä hyväksi tunnettuja "Sakkolan porsaita", joita olimme silloin kun kotiverjä takanamme sulkeutui. Sitäpaitsi: Ei tämä Helsinki ole pääkaupunki pelkällä julistuksella. Tänne tarvittiin ihmisiä maakunnasta — myöskin meitä — karjalaisia. Vielä nytkin, muuttoliikkeen jo laantuessa, on Helsingin väkiluvussa yli puolet muualta muuttaneita. Ihan hyvällä syyllä voimme sanoa: Helsinki on meidän kaikkien pääkaupunki.

On turha arastella tänne tuloa! Myöskin tämä talo — Karjalatalo — on meidän, Teidän, ja kaikkien karjalaisten yhteinen talo. Joskin tilinpäätöksen mukaan Karjalan Liit-

to onkin suurin osakkeen omistaja, niin siitä huolimatta on lainoituksen, "kerjäämisen" ja mittaamattoman kenttävään talkootyön tuloksena tämä karjalaisen kulttuurin näkyvä tyyssija aikaansaatu. Lievästi karrikoiden voisin sanoa: Tervetuloa omaan taloon!

En suinkaan puhu Karjalan Liiton edustajana, mutta vuosikymmeniä olen pyörinyt Karjalan Liiton, ja niin myös tämän talon läheisessä vaikutuspiirissä, Uudenman piirin, Pääkaupunkiseudun Karjalaisyhdistyksen ry:n eli "Pääskyn" hallituksessa tai näiden alatoimikunnissa. Voinen kertoa, että nyt, kun siirtokarjalaisten taloudelliset edut on saatu hyvään päätökseen, tulee kulttuurin esiintuonti ja säilyttäminen päätavoitteeksi. Tuloksia on myöskin syntynyt. Viime vuonna käynnistettiin Uudenmaan piirin aloitteesta — Karjalan Liiton myötävaikutuksella — karjalaisten elämäntietojen keräily. Tavoitteena oli tallentaa vähintään 20 elämäkertaa jokaisesta karjalaispitäjästä, sekä myös nykyisestä Etelä- ja Pohjois-Karjalasta, että luovutetulta alueelta.

Keräys tuotti yllättävän runsaan aineiston: Muistiinpanoina 18.000 sivua, nauhoitteina 326 tuntia, yli 600 valokuvaa, lisäksi piirroksia, karttoja ym. dokumenttiaineistoa, yhteensä 722 elämäkertaa.

Vaikka varsinainen keräyskampanja onkin jo päättynyt, vastaanottaa Helsingin yliopiston Kansanrunoustieteen laitos, Pl 259 00171 Helsinki, edelleenkin elämänkertoja tai muuta karjalaiseen elämämuotoon kuuluvaa aineistoa. Tämä osoittaa, että halua ja taitoa on ja sitä myöskin käytetään.

Mitä sitten on karjalainen kulttuuri, perinne, sen esiintuominen, säilyttäminen j.n.e.? Tämän puheenvuoron puitteet eivät sen selvittämiseen riitä. — Toteaisin vain, että tämäkin tilaisuus — kuten kaikki siirtokarjalaisten pitäjäjuhlat — ovat perinnettä.

Emme me ole tulleet tänne yksinomaan haikailemaan kadotettua kotiseutua. — Me olemme tulleet tänne vuotuisen kesäjuhlaamme, joita koti-Sakkolassa vietettiin jokaisessa kylässä, seurojen talolla tai kansakoulussa. Jos meiltä yht'äkkiä kielletäisiin oikeus pitäjäjuhliimme, olisi varmasti mielessämme samanlainen ankeus kuin 40 vuotta sitten, jolloin kotiverjämme viimeisen kerran jäljestämme sulkeutui. Pitäjäjuhlat ovat osoittaneet koko siirtokarjalaisen heimon voimakkaaksi instituutioksi. Siitä osoituksena on se, että järjestetään vuosittain noin 40 pitäjäjuhlaa — tai vastaavaa — ja niissä on kävijöitä lähes 100.000 henkeä. Se on samalla katselmus, jossa etäällä asuvat sukulaiset, entiset naapurit, koulutoverit j.n.e. tapaavat toisensa. On suorastaan sykähdyttävää tavata sellainen tuttava, jota ei ole 40 vuoteen tavannut. Siinä väkisinkin tulee mieleen tuo kulunut sanonta: "Muistat sie viel...?". Kun Te tänään olette jälleen kokoontuneet tänne tuttuja tapaamaan, muistoja verestämään, tai Helsinkiin tutustumaan, niin minä omasta sekä järjestäjien puolesta toivotan Teidät sydämellisesti tervetulleiksi. Toivon, että tämä tilaisuus antaisi Teille piristävän ja miellyttävän katkon elämänharmauteenne. Sitä me kuitenkin kaikki tarvitsemme.

Reino Söder

Jumala on rakkaus

Jumala on rakkaus, olen sen saanut kokea monta kertaa, vaikka joskus kyllä tuntuu, että ei tämä näytä Jumalan rakkaudelta. — Vasta jälkepäin olen huomannut, että sekin oli Jumalan rakkautta, sillä ihminen ei aina tajua mikä silloin vaikeammalla hetkellä olisi parasta.

Kun antaa Jumalan hoidettavaksi kaikki, koko elämänsä, niin Hän kyllä ymmärtää mikä milloinkin on parasta. Jumala antaa vastoinkäymisiä, mutta ne kaikki tapahtuvat meidän parhaaksemme.

Jumala voi antaa sairautta, voi ottaa pois jonkun henkilön joka on meille rakas.

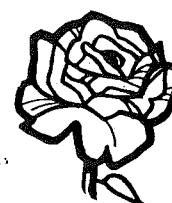
Hän voi kyllä parantaa vaikean sairauden. Minä olen parantunut rukouksella kääntyneenä Jumalan puoleen reumasairaudesta ja monesta muustakin sairaudesta.

Ihminen on perusolemukseltaan itsekäs jopa paha, mutta Jumala rakastaa ihmistä.

"Niin on Jumala maailmaa rakastanut, että antoi ainoan Poikansa... Kuka ikinä Häneen uskoo ja ottaa omakohtaiseksi Vapahtajakseen, saa synnit anteeksi ja seuraa Jeesusta elämänsä loppuun asti. Hänelle on armosta valmistettu ijankaikkinen koti taivaassa."

"En voi muuta kun ihmetellä, oi Jeesus, kuinka rakastaa niin paljon meitä jaksoit. Kun armahtaan maailmaa sen syntivelat maksoit."

Lahja

Näkymiä Riiskan Tuokonmäeltä

Paikan jossa lapsuutensa ja nuoruusvuodet viettää, sen parhaiten muistaa ja kotiseudukseen tunnustaa. Lapsuusajan herät muistot palautuvat mieleen vielä varttuneenakin ja kaipuu synnyinseudulle palaa mieleen.

Niin meille siirtokarjalaisillekin.

Turistimatkojen yhteydessä Neuvostoliittoon kuljimme haikain miehen haki Kannaksen ja muistelemme syrjään matkareitistä jäävää kotiseutuamme. Seutua, jossa haluaisimme pistäytyä katsomassa, että millaista siellä on elämä tänä päivänä.

Ollessamme tänä kesänä matkaseurueessa turistimatalla Lening-

radiin. Onnistuimme meidän neuvostoliittolaisten ystävien avustuksella käväistä entisellä synnyinseudulla Sakkolan Riiskassa. Matkalle meitä lähti neljä henkeä. Kielivaikeuksien vuoksi, kun emme tieneet entisen kotikylän Venäjän kielistä nimeä, ajoimme ensin Kiviniemenkoskelle, jossa huomasimme, että olemme tulleet harhaan. Auto ympäri ja takaisin "Viidentienristiin", josta Raudun kirkolle. Sieltä lähti päällystetty tie Metsäpirtin Raajuun. — Kun entinen syntymäkotini oli ollut Riiskan puolen ensimmäisiä taloja, niin pysäytimme auton Riiskan kylän halki tulevan kylätien risteykseen, joka on edel-

Riiskan rykin ranta.

LAPINLAHTELAISTEN KYLÄJUHLA

Punkalaitumen Kanteenmaan nuorisoseuran talossa
lauantaina syyskuun 9 päivänä 1984.
Seurustelu ja kahvinjuonti aloitetaan jo klo 12.00.
TERVETULOA! Kylätoimikunta

leenkin soratietä. Tästä jatkoimme matkaa kävelen, katsellen kylän maisemia ja oloja.

Kylätiehän kulkee melkein Suvannon rannan tuntumassa ja Riiskan ensimmäiset Halosen talot maantien varressa, jossa syntymäkotinkin oli ollut.

Kylämaisema näytti asutulta. Joskin uusia rakennuksia oli ainoastaan entisen Matti Halosen talon yläpuolella rinteeseen rakennettuna tiilinen isonpuoleinen rakennus. Nähtävästi joko koulu tai kulttuuritalo.

Tahvo Halosen tupa oli entisessä paikassa ja siinä asuttiin, mutta asukkaat eivät olleet kotona. Muita Halosen taloja ei ollut.

Tien yläpuolella oli vielä Toivo Tuokon tupa ja Matti Tuokon entinen talo. Rannan ja tien välissä olivat ”kehikollaan” Koppasen navetta ja riidirakennus, osittain korjattuna.

Yrjö Pekkasen talon jäännökset, joita oli kunnostettu erilaisin lautakappalein. Lautoja oli naulattu monen mittaisina ja eri pituisina sekä maalattu siniseksi.

Riiskan maitotalo.

Tahvo Halosen mökki.

Vielä olivat pystyssä Lautarinteen ja Pulakoiden asevelitalot. Kaikissa taloissa näytti olevan asutusta.

Riiskan kylän länsipäässä, jossa emme käyneet, kuului olevan karjankolhoosi, joka lienee nykyaikana rakennettu.

Kylän pellot näyttivät olevan jonkinlaisessa viljelyksessä, sillä metsittymistä ei huomannut.

Kylä on asuttu ja elämä kulkee omaa latuaan. Asumusten korjaustavasta päätellen ei rakentaminen ja korjaustoimet ole erikoisemmin säännösteltyjä, vaan jokainen on suorittanut ne niistä rakennustarvikkeista joita on ollut saatavana ja oman mielensä mukaan.

Entistä riiskalaista yritteliäisyyttä jäi kaipaamaan, sillä nyt kaikki näkyi junnaavan hyvin vanhassa uo-massaan. Silti lienee nykyiset riiskalaiset omaan elämäänsä tottuneet ja tyytyväisiä. Joskaan kieltä taitamattomina emme saaneet täyttä kosketusta asukasten elämän muotoihin.

Mieleen jäi kuitenkin surumieli-nen haikeus ja kaipaus entiseen elävään ja eteenpäin pyrkivään Riis-kaan.

Entinen Tuokonmäen tyttö

Esteri Laiho

Olinhan siellä minäkin...

Elettiin vuotta 1944. Oli talvi ja pakkasen lumineen, kun ensikerran saavuin Sakkolan asemalle yksinäni Helsingistä.

Koska matkustin sotatoimialueelle, niin sinne tarvittiin viranomaisen lupa. Anomukseni syy oli: Men-näkseni avioliittoon! Asian tärkeys huomattiin ja lupa mennä Sakko-laan annettiin. Muistan silloisen hitaan matkan teon, joka vaikutti rautateilläkin. Sotilaita oli paljon tuossa rajalle päin menevässä ju-nassa, sillä he matkasivat takaisin rintamalle.

Osasinhan sentään yksikseni sen matkan tehdä, vaikka en koskaan ollut niissä maisemissa liikkunut.

Se aika, jonka siellä elin ja olin, ei kestänyt kuin vajaat viisi kuu-kautta, sillä rintama murtui länsi-Kannaksella ja suomalaiset vetään-tyivät myös Sakkolassa Suvanto-Vuoksi linjalle. Silloin alkoivat myös siviilikylien pommitukset 9.6.-44.

Oli ihanan kirkas kesäaamu sil-loin ja taivas pilvetön. Asuin räätäli Tauno Kinnusen perheessä ja olim-me päättäneet tehdä pyykkitulet Vuoksen rannalle Kiviniemessä jo heti aamulla. Näin olimmekin jo ai-kaisin liikkeellä ja työhön vaan. — Ensin tuli padan alle, että vesi läm-pesi ja saisisimme villaset ensin narul-le. Niin saimmekin jopa osan kirja-vistakin, kun äkkiä alkoi korviim-me kantautua kova lentokoneiden jyry. Noustuamme, katseemme suuntautui yli Vuoksen, jolloin huomasimme yhdeksän koneen lai-vueen tulevan täydellä voimalla juuri meitä kohti. Ja mikä hirvein-tä: Kaikki nuo koneet pudottivat pomminsa myös yht'aikaa ja samal-la kaartoivat pois työnsä tehtyään.

Kuin kastepisara auringossa välk-kyy kukan lehdellä, niin myöskin

nuo tuhoa tuottavat pommit tulivat kohden maata kiiltäen auringon paisteessa. Mitään suojaa ei meillä ollut. Vain rantatörmä, mihin hei-timme pitkäksemme ja hetkessä tä-mä mylläkkä alkoiakin.

Mitenkään sitä ääntä ei voi ku-vaella niin, kuin se silloin korviin kuului. Kuin koko maailma olisi mennyt pirstaleiksi sillä hetkellä.

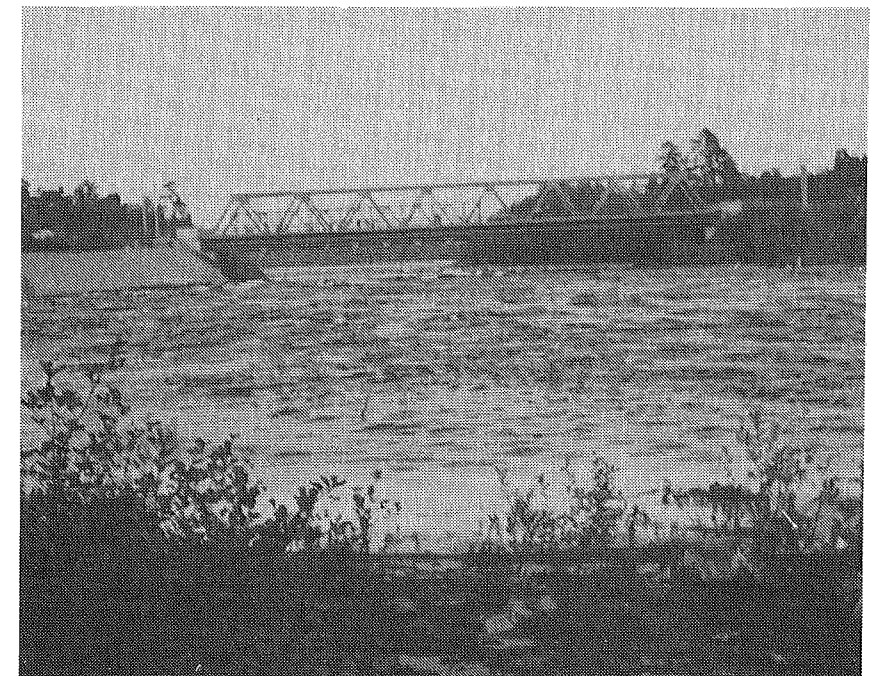
Typertyneenä siinä vain maka-simme, kuin pommitus kesti.

Pommituskohteena niillä oli kai

malliseksi, että vaatteetkin jäivät toisarvoisiksi, johonkin vain. Tur-vaan mukamas!

Jonkin aikaa kuulumisia vaihdet-tuamme tuli uusi hälytys ja nyt koh-de oli kasarmit, joiden portinpieles-sä, tien toisella puolella Kinnuset silloin asuivat, jossa olin minäkin mukana...

Uusi rytinä ja koneitakin oli enempi kuin ensikerralla. Taas vain metsään, ulos huoneista — ja met-sässä oli toisiakin juoksennellen ku-

sillat, ja toisen läheisyydessä olim-me pyykkiä pesemässä. Ehkä huo-patehdäskin oli tarkoitus tuhota, kuten kuulin.

Siltoihin ei kumminkaan osuneet. Eikä myöskään meihin, siitä me ylös nousimme ja juoksimme ky-lään.

Siellä oli joihinkin taloihin osu-nut, en tiedä oliko ihmishenkiä me-netetty, sillä lähdimme pois ja jä-timme kaiken silleen ja menimme Kasarmilaan. Niin meni mieli kum-

ka minnekin, sillä suojaa ei ollut missään. Siihen vain kankaalle pit-käkseni toisten joukkoon, siihen mihin päin oli juossut.

Nytkin oli varjelus mukanamme: Kukaan ei saanut sirpaleosumaa, vaikka joillakin oli pieniä haavau-tumia metsään juoksemisesta. Kun tämä pommitus oli ohi, niin emme kerinneet sisälle kun tuli jo kolmas pommitus sinä päivänä.

Silloin päätimme lähteä Pannu-saarelle heti samana iltana Savolai-

sen taloon, jos siellä olisi yön ylitse rauhallisempaa. Tielle jälleen... Sinä päivänä ei enää tullut hälytystä, mutta eihän uni silmään tullut kaiken kokemamme jälkeen.

Sekaisin meni elämä siviileiltäkin ja evakkotaipaleelle suori itsensä sen viikon aikana koko kylä.

Minunkin tuttavat ja sukulaiset lähtivät yksi toisensa perästä, minulla vaan oli vielä mutkikkaampaa, sillä olin tullut sotatoimialueelle luvan kanssa ja lupa piti olla poistuessaankin, niin sanoivat sotilaspiirissä... Mutta tuota lupaa sain odottaa ja niimpä olinkin sen viimeisen evakkojunan kulkija, joka vielä pääsi lähtemään.

Kinnusen Nellyn kanssa viimein kumminkin selvisimme matkalle ja erällä sotilasautokuljetuksella pääsimme pitemmälle, nimittäin Hiitolaan. Ulkosalla sielläkin odottelimme koska pääsimme eteenpäin ja korkealta paikalta näimme kuin Sakkolan asemaseutua pommitettiin. Valtasi epäily ettei junaa tulisi sikaan?

Tuli se juna kumminkin, joka oli lähtenyt Sakkolasta, jopa oli tilaakin, että pääsimme kyytiin...

Näin alkoi hidas ja pitkä matkamme kohti Keski-Suomea, Keuruuta, jonka olimme matkamme päämääräksi saaneet.

Matkalla tunnelma tiheni ja oli täyttä. Ylhäällä hyllyillä oli pienempiä ja penkit ja lattiat täynnä niin paljon kuin sisään sopi.

Kuka mitäkin mietti, jopa sitäkin, että koko juna tuhotaan matkalla. Vähällä se pitikin sillä kolmesti oli junalla hälytys. Ja mekin tietysti mentiin metsään toisten mukana.

Taas tuli hälytys ja me meinasimme mennä samaan painanteeseen missä olimme äsken olleet, mutta se oli jo täynnä ihmisiä. Kun palasimme ohi on merkin jälkeen, niin näimme, että siihen maastoon oli tullut pommiosuma.

Helka Kinnunen (Tavén) ja Nelly Kinnunen (Niemi) kodin raunioilla v. 1981.

Ihmisellä on varjelus pommituksenkin aikana mukana, niin kauan kunnes on päivien määrä täynnä...

Jälleen tuli hälytys ja niin äkkiä ettei kerätty junasta pois. Vain penkkien väliin lattialle. Junaan ei sillä kertaa tullut osumaa ja sitten ajan kulutta lähti liikkeelle.

Sen jälkeen ei tätä junaa enää pommitettu.

Meistä tuntui, että juna tulla koelisteli maailman rauhallisimpaan paikkaan, kun saapui Keuruulle.

Aurinko paistoi kuumasti ja oli juhannusviikko. Pitkäsen Väinön

koti oli ensimmäinen etappimme, joka oli Jukojärvellä ja vielä metsän siimeksessä.

Ja tuntui kuin ei mitään sotaa olisi olemassakaan.

Joitakin päiviä siellä vietimme Nellyn kanssa, kunnes minä hakeuduinkin serkkuni Edvin Gatin kahvilaan apulaiseksi ja Nelly kauppaamisenä sai paikan Multian osuuskaupassa. Näin se kesä kului Keuruulla. Siitä kiitos Keuruun ystäville. Rauhanpaikasta.

— Joten olinhan siellä minäkin
Hilkka Heikkonen

Kesällä -39

Siellä jossain Karjalassa,
Karholassa,
kuljimme kuin kaksi lasta
käsitysten pienen pätjän
pellon laittaa,
ojan reunaa...
"Koppolista" kulman poikki
keinun luokse kiirehdimme.
Mansikatkin houkutteli:
Luoksein tule, nautiskele!
Kypsä olen syödäksesi...
Linnut lauloi, viserteli...
Heinäsiirakat siritteli...
Oli kesä! Kukkui käki.

Kuuntelimme.
Kukahti vain kerran!
Mioks' vain kerran?
Mioks' ei useammin kuku käki?
Kuku useammin!
Monta, monta vuotta elämäämme!
Käki kukahti vain kerran
Syttyi sota.
Nurmen alla nukkuu moni,
joille kukahti vain
KERRAN KÄKI.

Muistellen Selkku

Uusia ylioppilaita

Karjalaista sukujuurta olevat tämän kevään ylioppilaat kunnioittamassa rajan taakse jääneiden sankarivainajien sekä isovanhempiensa muistoa Tampereen Kalevankaalle pystytetyn Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä.

Aivan oikeassa reunassa sivuttain on Tarja Maarit Väyrynen Tampereelta, vanhempansa Marja-Liisa ja Toivo Väyrynen, isän entinen kotipaikka Sakkolan Hovinkylä. Seuraava oikealta on Timo Hännikäinen Tampereelta. Hänen vanhempansa ovat Lempi ja Edvard Hännikäinen Sakkolan Luprasta. Seuraavana Anne Rantanen Tampereelta. Hänen isovanhempansa ovat edesmennyt Liisa ja Martti Karonen Sakkolan Sipilänmäeltä.

Toholammin lukio: Pirjo Kurikka. Vanhemmat ovat Ritva os. Jokinen ja Aulis Kurikka. Isän entinen kotikylä Sakkolan Luprikkala.

Sammon lukio Tampere: Elisa Johanna Lindén. Vanhemmat Raija ja Raimo Lindén. Äidin vanhem-

mat Vieno ja Mikko Räikkönen Sakkolan Kiviniemestä. Nykyinen kotipaikka Tampere.

Sysmän yhteiskoulu: Pirkko Kuuppo. Vanhemmat Helvi ja Tapio Kuuppo. Isä Sakkolan Vilakkalasta.

Punkalaitumen lukio: Virve Hannele Huuska. Vanhemmat Annikki ja Aarne Huuska. Isän entinen kotipaikka Sakkolan Röykkylä. Helena Kyllästinen. Vanhemmat Aili ja Risto Kyllästinen. Kari Kyllästinen. Vanhemmat Alli ja Yrjö Kyllästinen. Entinen kotikylä Sakkolan Voiossa.

Kangasalan lukio: Marko ja Mari-Anne Vulli. Vanhemmat ovat: äiti Valma os. Kallonen Sakkolan Lapinlahdesta ja isä Usko Vulli Sakkolan Röykkylästä.

Kangasalan lukio: Antti Mäkelä. Vanhemmat Jenny, o.s. Naskali, ja Jaakko Mäkelä. Äiti Sakkolan Sipilänmäeltä.

Kuva Kalevankaan Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä.

Tammerkosen lukio: Kirsi Marjaana Lehto Tampere. Vanhemmat Sirkka ja Tuomo Lehto. Äidin vanhemmat Irja os. Väyrynen ja Martti Talja. Äiti on syntynyt Sakkolan Hovinkylästä.

Avioliittoon vihittyjä

Avioliittoon vihittiin Lempäälän kirkossa Jorma Leppänen ja Eija Komu. Sulhasen vanhemmat ovat: äiti Eila os. Kylläinen Sakkolan Volossulasta ja isä Toimi Leppänen Sakkolan Hovinkylästä. Nykyinen kotipaikka Nokian Joenpohja.

OLISI MUKAVA JOS
SAISIMME YHTEYDEN

**Siiri
ONTROSEEN!**

Emme tiedä hänen nykyistä nimeään. Ottaisi yhteyden Alma Nikander'iin 31240 Lautaporras tai Ester Laihoon 37930 Tuomaala.

Kuolleita

Liisa Eeva os. Korte syntyi 15. 12. 1901 Miikkulaisissa, kuoli 23. 5. 1984 Rautalammillä. Kotikylä Sakkolassa Sipilänmäki.

Arvi Tuokko syntyi 31. 8. 1928 Metsäpirtin Raajussa, kuoli äkilliseen sairauskohtaukseen 24. 3. 1984. Hän oli yliväapelinä Rajavartiostosta eläkkeellä. Asui Suomensalmella ja sinne hänet myös haudattiin. Hänen harrastuksenaan oli runoilu.

Alina Henttonen syntyi 31. 5. 1905, kuoli 19. 6. 1984 Lahdessa. Entinen kotikylä Sakkolan Vilakkala.

Koulunjohtaja Jouko Juhani Pihlajaniemi kuoli 13. 7. 1984 Kotkan Keskussairaалassa keuhkomunuaishoidon ja vaikeiden leikkausten uuvuttamana.

Hän oli syntynyt Sakkolan Kiviemen koululla opettaja Ilmari Pihlajaniemen ja hänen vaimonsa Helmin nuorimpana lapsena 6. 11. 1934.

Tultuaan siirtolaisena Kotkaan, hän pääsi ylioppilaaksi Kotkan Lyseosta v. 1955. Kansakoulunopettajaksi Jouko valmistui Jyväskylän Kasvatusopillisesta Korkeakoulusta v. 1958. Ensimmäisen vuoden hän

toimi opettajana Ristiinan Närhin kylässä, mutta jo v. 1959 hän siirtyi Kymin kunnan sittemmin Kotkan Pernoon koulun johtajaksi, missä virassa hän toimi sairaseläkkeelle siirtymiseensä v. 1980 asti.

Jouko Pihlajaniemi osallistui opettajayhdistystoimintaan Kymissä ja Kotkassa hallitus- ja toimikuntatasolla, mutta läheisin vapaa-ajan harrastus hänelle oli kuitenkin kuorolaulu. Jouko Pihlajaniemi ennätti laulaa Karhulan Mieslaulajissa 25 v., kuultu myös useita vuosia kuoron hallitukseen. Kuorolla on ohjelmistossaan Joukon säveltämiä ja sanoittamia lauluja. Op. Pihlajaniemi oli myös perustamassa Kotkan uusinta kuoroa, lauluryhmä Arioso v. 1982.

Sairaseläkeaikansa Jouko Pihlajaniemi uhrasi perheensä ohella maasäteilytutkimuksiin, luonnon- ja kansanparannustyöhön sekä homeopatiaan osallistuen johtokuntatasolla Suomen Maasäteilyn Tutkijat r.y:n Kotkan ja ympäristön munuaistautiyhdistys r.y:n, Avoin Kulttuuriseura Auran ja Väinölälooshin toimintaan sekä tänä kesänä jo viidettä kertaa pidettyjen Parantajapäivien järjestämiseen.

Jouko Pihlajaniemi jää kaikkien hänet tunteneiden mieliin sitkeänä, huumorintajuisena ja lämpimänä ihmisenä, joka oli aina valmis autamaan ja kannustamaan muita. Eniten häntä kaipaavat vaimo, kaksi tytärtä, äiti ja veli sekä sisar perheineen.

Pärssisen Konepaja

35500 KORKEAKOSKI PUH. (935) 81204

VALMISTAMME M.M.:

—TERÄSRAKENTEITA, OVIA JA IKKUNOITA
—ALUMIINISIA OVIA JA IKKUNOITA
—KORISTETAKOTÖITÄ

Vuosia täyttäneitä

Seitsemän sisarusta on vielä elossa Anna ja Juho Naskalin 11-lapsisesta joukosta. Heidän keski-ikänsä on 78 vuotta. Valokuva Anna-Liisan juhlista. Vasemmalta Hulda Kallonen 70 v. Voikkaa, Vieno Karjalainen 73 Punkalaidun, Emma Pärssinen 77 Punkalaidun, päivänsankari Anna-Liisa sekä Ida Jortikka 75 Vammala. Kuvasta puuttuvat Helena Jokinen 88 Ruovesi sekä Viljo Naskali 75 Heinola, hän on Idan kaksoisveli. Mainittakoon, että isä Juho itse oli kuollessaan täyttänyt 93 vuotta.

90 VUOTTA täytti 22. 7. 1984 Anna-Liisa Naskali Helsingin Kivistössä. Entinen kotikylä Sakkolan Lapinlahti.

90 VUOTTA täytti 28. 7. 1984 Iida Koponen os. Eeva Rautalammin vuodeosastolla. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Viiksanlahti.

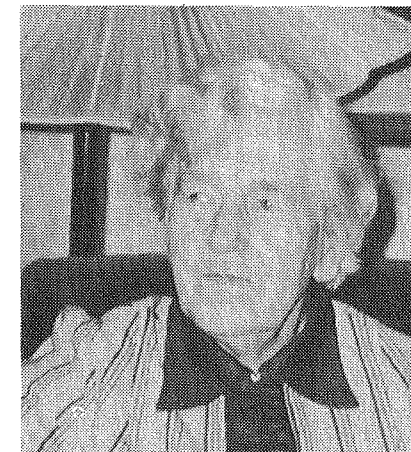
85 VUOTTA täytti 20. 7. 1984 Anna Maria Pitkänen os. Heikkonen Pirkkalassa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Viiksanlahti.

Sisarussarja Sakkolan Lapinlahdesta.

85 VUOTTA täytti 4. 8. 1984 Hilja Kurikka os. Vulli Punkalaitumella. Entinen kotikylä Sakkolan Röykkylä. Hilda Kurikka kuuluu Koskioisten Marttoihin.

60 VUOTTA täytti 26. 7. 1984 poikansa Teuvo Kurikka Punkalaitumella.

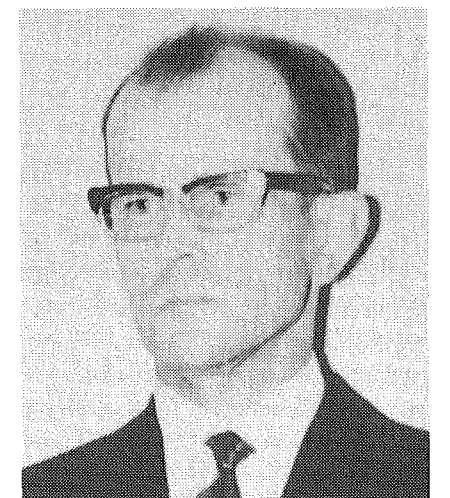

80 VUOTTA täyttää 12. 9. 1984 Hilja Ryyppö os. Lopenen Vesilahden Kirkonkylässä. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Petäjävi. Hilja Ryyppö toimi 8 vuotta Vesilahden jatkokoulun talousopettajana. Ansioistaan hän on saanut Suomen Valkoisen Ruusun ansio-
mitalin, Marttaliiton kultamerkin ja Karjan Liiton hopeisen ansio-
merkin. Hän johti vuosikymmenet

Petäjäjärven Marttayhdistystä ja kuuluu vieläkin Vesilahden Karjalaisten johtokuntaan.

75 VUOTTA täytti 7. 7. 1984 Edit Maria Pitkänen os. Väyrynen Pirkkalassa. Entinen kotikylä oli Sakkolan Luprikkalan Ahola.

70 VUOTTA täytti 3. 6. 1984 Eeva Naili Vilppulassa. Kotikylä Sakkolan Vilakkala.

70 VUOTTA täytti 8. 7. 1984 Kaino Kaleva Kuparinen Vesilahden Rautialassa. Hän on syntynyt Sakkolan Petäjäjärvellä.

Matkan suuntana Kiviniemi

Muistelllessani aikaa taaksepäin, on lapsuus ensimmäisen kymmenen ikävuoden ajalta selkeästi muistisani. Se kului synnyinseudullani Helsingin pitäjän Pakinkylässä (nyk. Itä-Pakila) Vantaanjoen rannalla.

Siellä kunnallisneuvos Nestor Toivosen omistamalla Muurasnimisellä maatilalla isäni oli maataloustyönjohtajana toiminut jo yli kymmenen vuotta. Vuonna 1922 omistaja möi kiinteistön Helsingin kaupungille.

Mainitsen tässä, että N. Toivonen oli ostanut Kannakselta maatiloja, Raudusta Sumpulan hovin, Kiviniemestä Koirasen, Hätösen y.m. tiloja, sekä myöhemmin Viiksalahdesta tilan, johon rakennutti sen Radiumparantolan noin 1925. Tämän paikan hän kohta lahjoitti SVUL:le Suomen ensimmäiseksi urheilupistoksi.

Hän on uurastanut ututterasti maanviljelyksen hyväksi. Harrastuksestaan on musiikki. Oltuaan soittopilaana puolustusvoimissa ja palttuaan kotitalalleen hän johti Petäjärven soittokuntaa, jopa sovitti ”kappaleita” kotikylän iltamiin.

70 VUOTTA täytti 7. 8. 1984 Alma L a a k s o m a a os. Loponen Vesilahden Latomaassa. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Kirkonkylän Luprikkala.

50 VUOTTA täytti 19. 7. 1984 Hellin T o i v o n e n os. Virolainen Vesilahden Narvassa. Entinen kotikylänsä oli Sakkolan Hovinkylä.

Kiitos muistamisesta
merkkipäiväni johdosta.

Toivo Salmela

Huhtikuu v. 1922 toi sitten muutoksen meidän asuinpaikkaamme. — Asuimme tuolla tilalla vanhassa päärakennuksessa, jossa oli leivintupa, keittiö, 3 kamaria, iso sali ja siinä lämmitettävä eteinen, oli myös veranta. Tämä sali oli vuokrattu kansakoulun luokahuoneeksi eteiseen, verantoineen ja oli erittäin sopiva koululaisille. Kun oli vielä kaksi muuta eteistä ulos- ja sisäänkäyntiin muitten käyttöön. Niin minäkin pukeuduin päällysvaatteisiin

ja menin toisten mukaan riviin ja sitten verannan kautta eteiseen ja edelleen luokkaan. Siellä oli Metso-lan kansakoulun I luokka. Opettajana toimi Hilja Metsävaara, hän tuli kaupungista junalla Oulunkylän asemalle aamulla, käveli kolme km Pakinkylään ja illalla takaisin. Koululla oli opettajankäytössä kamari. Äitini keitti hänen kahvin sa ruokatunniksi valmiiksi ja äidin huolena oli puulämmitykset uuneissa, sekä siivoukset. Veljeni Heikki

Kuvassa: Aug. Aho, vaimo Emilia, lapset Aune ja Heikki. Kuva otettu marraskuussa 1921 Helsingissä.

oli käynyt jo siellä Pakinkylässä alakoululuokat, sinne kouluun oli meiltä matkaa 2 km.

Kiviniemeen tultuamme oli meillä yli 2 km:n matka kouluun.

Oli huhtikuu ihan lopuillaan. Koulupäivä lähellä kotiinlähtöä opilailla. Isä, äiti, Heikki ja minä menimme luokkaan — se on niin mieleen jäänyt hetki, kuin olisin nytkin siellä — luokkatoverini aloittivat opettajan johdolla virren ”Soi kunniaksi Luojaan...” Käänäsin pääni ja ihmettelin, että miksi äitini itkee? — En osannut niin pitkälle ajatella, että emme näe enää joka päivä läheisiä ja ystäviä. Samahan se on myöhemmin tapahtunut kahdesti evakkomatkalta lähdettäessä pois Kiviniemestä, että emme näe tuttuja usein.

Kansakoulutodistukseni oli 28 huhtikuuta päivätty, opettaja antoi pienen pyöreän rasian ja siellä oli hopeinen sormustin, johon kaiver-

rettu nimeni. Hän sanoi: — Kun ompelet, sitten muistat minut. — Hyvän opettajan neuvot, lapsuudessa saadut, ovat aina mielessä.

Syksyllä alkoi koulunkäynti Kiviniemessä, siellä lähellä Ravirataa...

Tuolla Pakinkylässä oli Åbergin setä ja täti, jotka olivat menneet Kiviniemeen tilojen hoitajiksi Toivoselle. Omistaja möi Kiviniemen tilasta määräalan isälleni. Siellä oli jo asuinrakennus, Antti Kotin entinen talo, oli sauna ja navettarakennus. Paljon puuttui. Ei työtä puuttunut!

Helsingissä olimme Toivosen kodissa vieraina, viimeistä edellisenä iltana rouva vei meidät Kansallisterahtiin, näytelmää ”Pohjalaisia” katsomaan, hän oli kalajokelaisia syntyisin.

Oli iltayö kun kävimme junaan siellä Helsingin pitäjässä ja aloitimme matkan kohti Kiviniemeä. Silloin oli kaunis ja aurinkoinen ilta-

päivä kun lähdimme Kiviniemen asemalta kävelemään. — Ajattelin silloin, tämä on sitä uutta kotiseutua, järvet, koski, rautatien läheisyys, kiviä pelloillakin...

Tullessa asemalta, isoja taloja, kuiva maantie, maantienhaara, joka vie Viipuriin, isäni oli jo aikaisemmin käynyt paikkakunnalla, hän selitti. Männikön majatalossa olimme yötä. Aamulla joimme ja söimme siellä, tarjoilijana oli Anna Uosukainen. — Hän toimi puhelinkeskushoitajana myöhemmin Kiviniemessä. Päivemmällä lähdimme sinne punaiseen hirsitaloon, Åbergin Tadin ja Sedän luo. Heillä oli noin 2-vuotias Lasse ja pieni Maija-Liisa — myöhemmin usein leikin heidän kanssaan. Sillä meidän posti tuli Åbergille v. -26 asti. Maija-Liisa, pikkusiskoni, syntyi v. 1925, niin oli leikkiveri omassa kodissa.

jatkuu

Muistelmia Vilakkalasta, Heinälammin kuivatuksesta ym.

Vilakkalassa sijaitsi iso niittyalue, joka oli keväisin ja syksyisin suurimmalta osalta veden peitossa, vain keskikesällä, heinänteon aikana, oli ilmavesi valunut luonnonononaa pitkin pois ja niityllä kasvoi korteheinää. Korte niitettiin viikatteilla ja kannettiin sapilailla niityn penkalle ja hajoiteltiin kuivumaan. Kauniina päivinä, usein haravilla kääntämällä se kuivuikin hyvin, mutta samalla katkeili pieniksi pätkiksi, joten se oli työlästä kerätä kekoon tai latoon. Yhtä työlästä se oli myös talvella kuljettaa kotiin lehmien rehuksi sekä edelleen lehmien eteen... Sanottiin kortteen kumminkin lypsättäneen hyvin.

Eräs sen ajan ideamies Summanen, joka asui lammin Keljan puo-

leisella mäellä, oli työtä säästääseen vienyt näitä korteheiniä heti niitettyään latoon. Sanoen, ettei ne ”märkäne”, kun niissä on reikä keskellä...

Muutamat Vilakkalan kylän nokkamiehet, taisi sieltä Keljan tai Haparisten puolelta olla ja mies mukana, koska heilläkin oli lammissa maita, panivat tuumat tukkuun ja alkoivat ajaa hanketta tuon lammen kuivattamiseksi. He hankkivat vuosina 1916—17 lammin vaikutuspiiriin kuuluvien kylien henkikirjoista otteet ja vielä laajemmaltakin aineistoa, että saisivat hankkeelleen riittävästi maksumiehiä. Luetteloon saatiin runsaasti nimiä Vilakkalasta, Kaarnajoelta, Volossulasta, Keljasta, Haparaisista, Purpuasta,

Riiskasta ja Metsäpirtin kunnan puoleltakin.

Näin he saivat suunnittelun lammen kuivatuksesta käyntiin ja valtion lainoittajaksi. Muistan suunnittelijoista nimet Helle ja Lindén. — Kai he meilläkin kävivät, kun äitini usein sanoi: — Taas ne ojaherrat tulloot. He tietysti vietiin kamarin puolelle, eikä lapsia sinne päästetty.

En tiedä tuliko lammin kuivatussuunnitelma valmiiksi ennen levottomia aikoja, mutta ainakin kuivatustyö myöhästyi ja työ tehtiin vuosina 1919—20.

Laskuojan kaivuu lammista aloitettuna oli työlästä ja aikaa vievää, koska maan laatu oli juoksevaa ja siksi ojan reunat täytyi ”puittaa” molemmin puolin veistetyillä hirs-

puitteilla, jotka olivat toista metriä korkeita ja pituutta satoja metrejä.

Ojamaat kärrättiin penkalle lankuja pitkin puisilla kottikärryillä, joissa oli rautapyörät.

Toisin paikoin oli rakennettu ojan luiskaan lavoja ja maata heitettiin lavalta toiselle ja viimein penkalle.

Sitten tuli Villenpellon kohdalla toiselle puolen ojaa korkea harju, jossa ojan luiskaa lieene ollut toistakymmentä metriä. Nyt ei auttanut kärryt eikä lavat, kun kumminkin maita ei sopinut jättää korkealle harjulle, vaikka muualla maat jäivät siihen paikkaan mihin kärräri tai lapiomies ne hylkäsi, niin nyt täytyi työmaa koneellistaa. — Toivat penkan päälle neljän miehen kierrettävän vinssin. Rakensivat laatikon ja sille ojan luiskaan ”riukuradan” ja alkoivat näin vinssata maita ylös. En muista, että tehtiinkö tätä ojatyötä talvella yleensä, mutta tätä kohtaa kaivettaessa oli kumminkin jo maa jäässä ja luntakin senverran, että oli rekikeli. Työmaalle ilmestyi hevospies työrekinen, jonka rekeen laatikko aina siirrettiin ja hän kävi sen tyhjentämässä lammin keskellä olevan ”kulpan” jäällä.

Meidän rannassa oli lähteen tapainen löysä paikka, joten isäni pyysi tuota hevospiesiä viemään siihen täytteeksi muutaman kuorman kivetöntä maata. — Tämä hevuskuski sattui kuitenkin olemaan ”ilatniekka” luonnoltaan ja siksi sinne vietävään kuormaansa aina satui juuri kaikkein kivisimmät täytemaat. Ei varmasti upottanut kun tämä lähteensilmä oli täytetty kivisellä soralla ja siinä jopa kohosi kiven kumpare.

Näin kaivuutyö jatkui normaalisti, vaikka kärrärit olivat vähän ”akkomaisia”, tottumattomia työhön, joten kärryjä putoili usein pois lankulta ja särkyi, joten kirvesmiehilläkin riitti töitä.

Mutalammistakin ruappasivat ojan leveydeltä pohjakasvullisuuden pois.

Työ jatkui sitten Kaarnajoen kylän puolella niin pitkään, kunnes alkoi olla putousta riittävästi kaivamattakin. Työtä johti Väisänen ja paikallisena mestarina oli Romppanen.

Nyt alkoikin Heinä- ja Mutalammi vähitellen kuivua. Alettiin kaivaa raja- ja sarkaojia.

Ojan kaivu oli helppoa ja jou-tuisaa, niinsanotulla pahnapuukolla leikattiin luiskat ja jotka paloitetiin sekä sontakokalla vedettiin turpeet ylös pientareelle. Näin oli oja valmis. Sitkeä ojaturve ei kumminkaan ollut enää helppoa eikä jout-saa pienentää. Hankalaa oli myös kyntäminen, koska hevosella piti olla suokengät joka jalassa.

Myös ”luukassa” piti olla lisälaitteita. Keväisin muokkaus ja kylvötyöt tehtiin jo kirren päälle. Heinä ja kaura kasvoivat hyvin. Eräs Otto kylvi ruistakin ja kehui sen kasvaneen niin valtavasti ettei aina mahtunut omalle maalle! Tienvarsiaitaa hän myös harkitsi purettavaksi, että ruis saisi tilaa kasvulle, koska oli jo osaksi lakoutunut sen päälle. Jyväskylän hän ei puhunut mitään.

Myös Mutalammi vesi laski, joten sinne myös vapautui rantaniittyä ympäri lammen, jossa kasvavaa heinää jakokunta myi kesäsin huutokaupalla. Heinäkekoja ilmestyikin 4—5 lammin ympärille. Kuivina vuosina lammissa oli paikoin vettä hyvin vähän ja pohjakasvullisuus kun oli runsasta, niin hiihtelivät sorsastajat syksyisin siellä suksilla ja hätyyttelivät sorsia lentoon. Jään tultua sai hamarakaloja hyvin.

Ei Mutalammi mikään syvä järvi ollut aikaisemminkaan, sillä aikanaan kun sen rannalla oli ollut meijeri, niin sen juhliissa lausutussa runossa omistettiin lammelle yksivärsy, joka todisti sen mataluutta:

”Mutalampi matalampi kaikista muista järvistä. Oppimato on katalampi kaikista koulun käyneistä.”
jatkuu

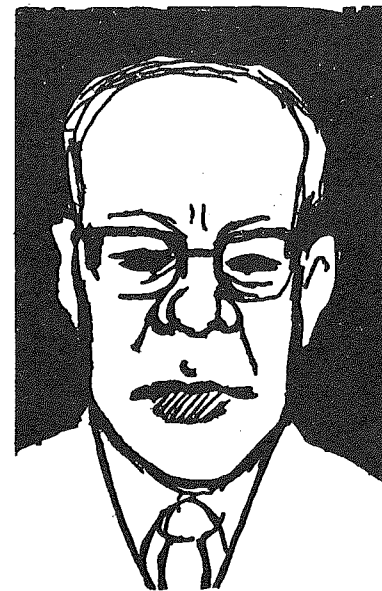

Ojankaivuun paikallinen mestari Romppanen.

Putkiliike
P Nuora Ky
37560 KULJU
puh. 676 100

VEIKKO SOKURA
Erikois-
hammasteknikko
TAMPERE
Mäkipääkatu 39—41 II kerros
Puh. 556615

Toimituksen tuoli

Lapinlahden kyläjuhla aiheutti kiireen saattaa aineisto kirjapainoon, josta syystä Sakkola-juhlan selostus tulee vasta seuraavassa numerossa. Aulis Airtto on luvannut huolehtia selostuksesta ja kuvista.

Koska taas täytyy hosua kuin kir-pun tapossa, niin tähän vain muutama haja huomiointi tapahtumista.

Juhlapuhe oli ansiokas ja on tässä numerossa mitään lisäämättä ja mitään pois jättämättä, samoin tervehdyssanat.

Helsingin Karjalakuorossa lauloi ainakin Edit Ekman o.s. Kurikka ja mieshenkilö jonka nimestä en saanut varmuutta syntyperäisiä sakkolalaisia edustaen.

Karjalaisten laulu yhteislauluna oli ylentävää kotiseudun ylistystä.

Melko pieni mies, mutta kuuluva ääneltään oli laulua, pakinaa ja tuohella soittoa esittänyt Salmin Feodor alias Heikki Hyvönen, joka esityksensä aikana lahjoitti tuohisoittimensa Helsingin Sakkola-seuralle. — Löytyykö Sakkola-seurasta tämän jälkeen tuohensoiton taitajaa, koska suurin lahja soittajalle syntymälahjana on hänen mukaansa ”Ontto pää”. Minulla ei ole musiikkitaitoja, mutta ontto pää ehkä löytyy etenkin näin kesäisillä helteillä. Joka lieneekin hyväksi, sillä ei umpipäässä huumori pysty juurtumaan.

Muistitietoon perustuen minua vanhempi ja viisaampi sakkolalainen on kertonut, että sukunimet saatiin siten, kun laitettiin miehet ruotuihin ja ensimmäiset oli karhuja, seuraavat susia, aina myyrään ja hiireen saakka. Lahokas eli hilleri, murteella horkka, ei löytyne, vasta 1800-luvulla Kannakselle levinneenä, joka osoittaa sukunimet tätä aikaisemmin annetuiksi?...

En nyt ehdi enempää loruilemaan, kunhan vesilahtelaisin sanoin: ”On pernat nostettu ylös tehtaista”, niin jälleen puretaan pakinaa. Hyvät ihmiset! Pakinaa ja va-

kavampaa paperille jatkuvasti, kun kohta on tarve jouluaiheistakin, sillä meillä eletään etuajassa!

HAITERMAAN, PANNU-SAAREN JA LUPRAN KYLÄLÄISET

Kyläjuhla pidetään 30.9.-84 Lem-päälässä. Kokoonnumme jumalanpalvelukseen kauniisti uudistettuun viisisataa vuotta vanhaan kirkkoon. Jatkamme välittömästi NEL-JÄ PILARIA ravintolassa. Huomatkaa muuttunut juhlapaikka!

Pääskynen

Pääskynen lentää yli pihan, piirtää mustalla sulallaan viivan. Kesä on valmis!

Rakentaa pesän räystäään alle, opettaa poikasensa lentämään — kesä on mennyt...

Tuo mustasiipinen lintu tulee joka kesä biologisen kellon mukaan, piirtää mustalla sulallaan viivan, korjaa pesän lohjenneen reunan, opettaa poikaset lentämään. Tuo mustasiipinen lintu tulee joka kesä.

Vivi Paasikunnas

Φ

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
LEMPÄÄLÄSSÄ JA VIIALASSA
PAIKKAKUNNAN JA JÄSENTEN PARHAAKSI

Lempäälän-Viialan
Osuuspankki

Φ

Muuttumisen mietteitä

Olosuhteet ovat kohdallani joltaneet minut, niinkuin monen muunkin, asumaan vanhuutensa päiviksi pois siitä tutusta ja rauhallisesta maalaisympäristöstä, johon tuntui kuuluvansa. Se on paikka taloineen, peltoineen, metsineen ja ihmisineen. Siksi minäkin kesäisin teen sinne ikäänkuin toiviomatkan, löytääkseni jotain minkä olen jo kauan sitten kadottanut. Vaikka nuo lapsuus- ja nuoruusvuosieni tutut tantereet ovatkin jääneet sinne Koti-Karjalaan, niin tunnen silti suurta tyytyväisyyttä siitä, että on vielä vapaa isänmaa, jossa voi liikkua vapaasti ja palvoa sitä mikä on muistoissa kallista...

Kuljeskelen usein ilman tarkempaa päämäärää, kunhan vaan meneitä muistelen ja vertailen mikä tässä ajasa on muuttunut siitä jolloin lapsuus- ja nuoruusvuoteni sain viettää siellä Suvannon rantailla.

Minulla on ikä siinä ”mallissa”, että varhaismuistoni ovat sieltä yli 60 vuoden takaa.

Vertailukohteeni rajoittuu juuri tähän maaseudun muuttumiseen, jossa on tapahtunut valtava muutos...

Kävellessäni erään peltoaukean reunaa, on heinäkuun loppupuoli 1983 ja näen, että pellossa kasvaa vehnää, viljan korsilla on suorat rivit ja kasvu tasaista. Kylvykone on jyvät ja seoslannoitteet kylvänyt samaan syvyyteen.

Muistelen, että toista oli ennen, jolloin isä Antti kylvi kaksinkäsin vakaasti ja minä laittelin lepän oksia merkkitikaimiksi kylvöksen laitaan seuraavaa kylvösuraa varten. Sen jälkeen kylvös peitettiin hevosen vetämällä piikkiäkeellä. Mutta hyvin vilja kasvoi! Leipää syötiin silloinkin...

Kulkuni jatkuu piiriojan laitaa, jonka on siihen möyrinyt joku Vammass-kaivuri. Ei ole tarvittu lapiota, sillä suuret kiven pulteritkin on nostanut metsän puolelle ojaa. Eikä ole tarvittu miesten leveitä hartioita ja nostokankia, kuin ennen...

Taittelin jokamiehen oikeudella koivun oksia ja istahdin erään ison kiven päälle. Käyn tekemään oksista saunavastaa, miettien samalla: onko minulla tähänkään laillista oikeutta? Päätyin ajatukseen, että olen vapaa mies vapaassa maassa ja olenhan minäkin, vaikka joskin pienen panoksen, kuitenkin jotain tämän maan eteen antanut — viisi parasta nuoruuteni vuotta ja synnyin-seutuni...

Kootessani lehdeksiä vastaksi silmäilen ympärilleni ja näen, että pelto on salaojitettu, jonka kokooajasta lorisee vettä edessäni olevaan piiriojaan...

Muistoissani palaan aikaan jolloin ojat kaivettiin lapioilla ja sitä kaivua tehden oli esi-isät peltonsa viljelyskuntoon saattaneet jo vuosisatoja...

Viereisestä pellostä on äsken korjattu heinää. — Ei näkynyt heinäseipäitä eikä jälkiä. — Oli kai korjattu paaleille, sillä piiriojan laidalla ja pellon kulmissa oli leikkuutraktori sotkenut hyvää kylvöheinää maahan. — Kaikessa näkyy tehoviljelyn jälki, ei häitää vaikka osa heinistä jää maahan — ostetaan ulkolaista valkuaisrehua tilalle... Aika on rahaa elintasosta kilpailaan — se on ajan henki nyt...

Toista oli ennen, jolloin kivikkosistakin luonnonniityistä viikatteen ja käsiharavoin korjattiin heinät karjalle talvirehukseksi.

Isä, Antti, aloitti jo heti keväällä, kun kylvötyöt tuli tehtyä viikattein-

ten ja haravain kunnostuksen. Viikatteen terät kiilattiin puukiiloilla rautavanteen ympäröimään viikatteenvarteen. Karjalainen viikatteenvarsi oli käteen sopiva ja antoi lisäpontta niitossa, jos sitä verrataan länsisuomalaiseen malliin.

Siihen kun varttoi itävaltalaisen peltiviikatteen, jossa oli tanssattu kantaan hevosenkengän kuva, niin siinä olikin sellainen niittopeli, että jussikkoheinäkin katkesi, eikä vain kohteliaasti kumarrellut, niinkuin näillä näille sepän takomille tekee?!

Haraviin laitettiin kuusesta varret ja kuivasta pihlajasta haravapiit ja niin sitä oltiin valmiit aloittamaan heinänteko jo heti juhannuksesta. Varhaisin heinänteko ajoittuu muistoissani tuonne 1920-luvun alkuvuosiin. — Juhannuksen jälkeen mentiin heinäntekoon Suonperän luonnonniitylle, jonne oli suopolkua suoraan menen vain kilometri tai kärritietä kiertäen kolmisen kilometriä. Hevoskärrtiin laitettiin viikatteen, haravat, hangot ja keskipäivän eväät.

Evääksi oli laitettu leipää, voita, piimää, kaljaa ja silliä tai suolakalaa, ettei hikoilu vienyt verestä kaikkea suolaa. Tämän matkan loppuosalla oli niittyjä veräjineen: Heikkilän ja Vilpon niitty, Söderin niitty, Kaikkosen niitty, Jaakkolan haka, Ukkosen niitty, Pärssisen niitty ja Mari-Jussin niitty. Minä, poikanen vielä, juoksin veräjältä toiselle, aukaisin ja suljin ja taas juosten ohi hevosen seuraavalle veräjälle. Näin viimein oltiin perillä. Kuorma tyhjäksi ja heinänteko voi alkaa.

Minun tehtäväni siinä vaiheessa oli viedä juomat ja voi kylmään lähteeseen, ettei voi käy ”hölmöilemään” auringossa. Heinäväkeä oli meillä kymmenkunta henkeä, oma väki mukaan lukien.

Erikoisesti muistan Kiisin Liisan, Hän oli jo pikkupiikana palvelut isäni syntymätalossa. Liisa oli ahkera ja tehokas työntekijä, pienestä

Vaalimoin tietäjä — Erkin Ämmä

Suvannon Seudussa Juho Kurikka muisteli ”Erkin Ämmää” ja hänen ”metkujaan”. Minunkin muistini aivan kuin heräsi muistelemaan ja sainkin muistilokeroistani esille muutamia tapahtumia, jotka sijoittuvat 20-luvun kieppeille.

Kiviniemen asemalle jäi usein tiedonhaluisia ihmisiä, milloin heitä tuli mistäkin Suomen kolkasta. He halusivat päästä Vaalimon tietäjän mökille kysymään neuvoa mitä moninaisempiin asioihin. Asemalta neuvottiin tulijat maantielle ja siitä

Kiviniemenkosken toiselle puolelle. Edelleen piti kulkea niin pitkälle, kun tulee Pietarin ja Viipurin tienhaara. Viipurin tie meni oikealle, sinne tulee mennä, sieltä kyllä löytyy tien neuvoja, sanoivat asemalla.

Isäni oli harrastukseltaan metsätäjä. Hänelle olivat tutut niin Kiviniemen metsät kuin Vaalimon metsätkin. Usein hän metsästysmatkallaan osui Erkin Ämmän mökin läheisyyteen ja näki ihmisiä odottamassa pääsyä tietäjän puheille. Isä-

koostaan ja heikosta varresta huolimatta. Liisa oli monta kokenut täällä elämän varsitiellä, kolhuja saanut, mutta aina kovalla työllä ja sisullaan pudonnut jaloilleen. Ei hän ollut joutunut turvautumaan enempää yksityisten kuin yhteiskunnankaan apuun. Muistan hänet noin 60 vuoden ikäisenä, miten hän henkisesti kärsi, kun ei enää oikein jaksanut nuorille työssä pärjätä.

Liisa kertoi ruokailun lomassa, miten hän nuoruudessaan oli ollut heinätoissa eräässä talossa, jossa oltiin vähän nuukia ruuan suhteen. — Oli tullut palvelusväki aamulla niitylle ja huomasivat, että eväistä puuttui voi. — Jolloin renkipoika pisteli sillille tikuista jalat ja laittoi sillin niittyveräjän ylimmän riu-un päälle. Kun isäntä tuli vähän myöhemmin niitylle, niin hän alkoi kysellä: — Kuka ruokaa sillä tavoin pilkkaa? — Siihen renki vaan tokaisi: — Vai siinä se vielä oli, vaikka minä laitoin sen aikoja sitten hakemaan kotoa voita!

Sen jälkeen ei kuulemma voi puuttunut eväistä.

Se, miksi tätä Liisaa näinkin pitkäksi aikaa jäin muistelemaan johtuu siitä, kun äsken luin Sakkolan

jatkohistoriasta Liisalle annetun titteliksi ”hieroja-kuppari”.

Uskon hänen sitäkin työtä tehneen lähimmäisiään auttaakseen, niin oli myös ollut maailmaan päästämässä minut ja ainakin kaksi veljeäni, sekä monet toisetkin kylän syntyneistä lapsista. Mutta ennen kaikkea hän oli työtä pelkäämätön ihminen, siitä parhaasta päästä ja olisi ansainnut vaikka itselleen tittelin tai vaikka ”työnsankarin” arvonimen, niinkuin eräissä maissa ahkerille työihmisille annetaan. — Kyllä siellä moni toinenkin maanviljelijä olisi työnteostaan ollut ”laulun arvoinen”!

Suonperän lehtoheinät tuli tehtyä, neljä latoa täyttyi hyvän tuoksuista heinistä...

Lopetan muisteluni tällä kertaa, nousen ylös ja suuntaan kulkuni metsäkannaksen poikki tuttuun taloon. Kompastelen risuihin, jotka nekin joka vuosi nousevat aina ylemmäksi! Vai olisi niin, että jalkani käyvät jo matalammin?

Yksi asia on kumminkin varmaa: aika ja tavat ovat muuttuneet, samoin ehkä minunkin jalkani...

Viime kesän muistoissa eläen.

Kassu

ni ei ollut koskaan mökissä käynyt sisällä. Hän osasi kyllä neuvoa suurimman polun ja lyhyemmän tien Ämmän mökille. — Kotiini osuikin usein tien kysyjä, sillä kotini oli Viipurin maantien varressa.

Muistan hyvin erään miehen, joka tuli tietä kysellemään. Ainahan sitä sen verran isä oli utelias tietämään, ”millaista asjaa mänijällä oli”. — Mies joka oli tullut kaukaa Turun puolesta kertoi: — Hänellä oli paha sairaus, joka suolistotai vatsavaiva. Lääkärit olivat lähettäneet hänet kotiin kuolemaan. Hän oli kuullut Vaalimon tietäjästä, parantajasta. Kaikkea täytyy koettaa, sanoi mies, joka oli todella huonon näköinen. Isäni pyysi, että palatesaan poikkeaisi kertomaan mitä lääkkeitä ja neuvoja tietäjä antoi. Ei miestä kuulunut kertomaan...

Tästä päivästä oli kulunut jo melkoinen aika, lähes 2 vuotta. Silloin meille kotiin poikkesi mies ja pyysi yösijaa. Ainahan isä kulkijalle yösjajan antoi.

Isä katseli miestä ja sanoi lopulta: — Näytät tutulta, niinkuin olisin aikaisemmin teidät tavannut?

Mies sanoi, että hän on se sama sairas mies joka kävi Vaalimon tietäjän luona ja tuli nyt kertomaan, että on parantunut.

Tietäjä oli antanut hyvän neuvon ja vähän lääkettä. Oli käskennyt hänen paastota ensin 7 vuorokautta, sitten syödä ja tästä päivästä piti jatkaa paastoa 14 vuorokautta, välillä ei saanut syödä! Näin paastomista piti jatkaa 35 vuorokautteen saakka!

Mies oli noudattanut neuvoa. Siisua se oli vaatinut, mutta hän jaksosi sekä kesti sen ja parani. On nyt terveempi kuin koskaan.

Hänellä oli nyt toisenlaista asiaa tietäjälle, jonka luo hän oli taas menossa. Tien hän jo osasi sinne.

— — —

Tuli mies iltajunalta ja poikkesi hämärässä tietä kysymään. Isä sanoi, että kyllä hän tien neuvoa,

mutta ei kehoita näin illalla lähtemään, sillä helposti voi eksyä pimeässä. Mies pyysi saada olla yötä ja hän sai. Mies kertoi, että häneltä oli varastettu hyvä hevonen ja hän epäilee varkaaksi kahta miestä. Nyt hän halusi tietää, kumpi miehistä on hevosen varastanut. Jospa tietäjä voisi auttaa häntä? Isä pyysi, että hän palatessa poikkeaisi kertomaan miten kävi.

Mies lähti aamuhämärässä, mutta ei kuulunut takaisin päivän aikana, mutta tuli iltahämärässä meille yöksi. Hän kertoi, että oli hyvin osannut mökille, mutta tietäjä ei halunnut hänen asiaansa selvittää kuin vasta illalla. Mies oli saanut odottaa koko päivän, kunnes tuli hänen vuoronsa.

Tietäjä vei hänet metsäpolulle. He kulkivat ja kulkivat, kunnes tietäjä pysähtyi ja kysyi: Näkeekö hän edessä polulla mitään? Ei hän nähnyt mitään. Sitten mentiin eteenpäin jonkun matkaa, tietäjä pysähtyi ja kysyi: Näkeekö hän edessä polulla mitään? Jotain liikkuvaa hämärässä näkyi. Menivät vielä jonkun matkaa. Tällöin oli mies jo tuntenut pelon väreitä siinä polulla kulkiessaan.

Ja nyt mies sanoi jo näkevänsä aivan selvästi. Sieltä tuli mies ja hevonen. Hän tunsikin oman hevonsa sekä miehen joka talutti hevosta.

Tietäjä sanoi: Tuo mies on varastanut hevosesi! Tämä mies oli toinen epäilyksen alaisista.

Kumma juttu, ihmetteli mies tietäjän taitoa.

Liekö mies saanut hevostansa takaisin, sitä voi vain arvailla.

Ämmän mökille meni kärritie sekä polku, jota isäni neuvoi. Kummini kertomana muistan tarinan kun hän oli ollut tienneuvojana eräälle Helsingistä saapuneelle rouvalle.

He olivat menneet kärritietä Ämmän mökille. Matkan keskivaiheilla oli ollut aita ja tien kohdalla avattava portti. Siinä kummini oli sanonut, että häntä kammoksuttaa menä sinne perille, kun ei ollut koskaan siellä käynyt, eikä tiedä mitä siellä tapahtuu. Sillä hän oli kuullut kaikenlaisia juttuja siitä Ämmästä.

Menivät kuitenkin mökille. Ämmä oli ollut hyvin vastahakoinen, eikä meinannut ottaa heitä vastaan. Meni sisälle ja tuli ulos, meni taas sisälle, tuli ulos ja sanoi heille: Ettei sellaisten tarvitse tulla häneltä apua anomaan, jota kammottaa ja pelottaa. Niinkuin siinä portin luona tuli sanottua!

Mistä Ämmä tiesi tämän? Siitä oli sentään matkaa mökille, eikä Ämmä varmaan ollut kuulemassa, koska ihmisiä loikoili pihalla vuoroaan odottamassa.

He jäivät kuitenkin odottamaan vuoroaan. Tietäjä lauhtuikin ja otti heidät vastaan mökissään.

Helsingin rouvalla oli kysyttävää perheasioista. Viinapullo annettiin ja Ämmän kielenkantimet laukesivat puhumaan.

Korteista oli katsonut menneitä ja pullosta, jossa oli värillistä vettä, ennusti tulevia tapahtumia.

Pullostasta olivat nähneet kolme lasta, jotka rouva tunsikin omikseen. Asiaa jota rouva tahtoi tietää Ämmältä en enää muista kertoa.

Monet hakivat parannusta sairauksiin ja moni saikin, mutta omaa tytärtään ei Ämmä saanut terveeksi.

Kovasti ihmeteltiin, kun tytär oli saanut nuoren ja komean aviomiehen.

Oliko taika pystynyt mieheen? Ja hän näki hyvän näköisenä vaimonsa. Yleensä oli sellainen käsitys, että jotain sille tyttären miehelle oli tehty.

Itse Ämmää ja hänen olemustaan en muista kuvailla, vaikka joskus näinkin, kun hän oli mukana kie-seissä kun tytär miehensä kanssa ajeli meidän sivu. Olen kuullut, että tietäjä perheineen joutui evakkoon niinkuin tavalliset ihmiset. ("Ämmä" kuoli jo ennen sotaa junan alle. Toimittaja)

Aura Lahtinen

neiton, kuten silloinkin siellä kotalossaan järven takana. Äskenhän se kävi rantaan saattamassa, työnsi venhetuhdosta, kun lähdin paluulle, vilkutti minulle liinaansa tuolla selällä soluessani, tyynen kalvon kokkapuuhun siristessä ja sou-tamaliplojen veneen jäljestä levites-sä. Äskenkö? — Viisikymmentä vuotta takaperin!"

— Hum — hymähti Kouru, todellisuus oli pistänyt väliin huomautuksensa. "Ei tässä ole tarkoitustakaan aikoja laskea, tarkoitus

Huuhkan poika

Juhana tunsikin tässä voittaneensa ihmiskuvitelmat vanhuuden välttämättömyydestä. Miehen kasvoille, otsalle, harmahtaville poskiparroille heittyi eloisia kajastuksia, ei Yrjön päiväisen helokkaan aamun säteistä, vaan ajatuksen nuorteasta lennokkuudesta. Nämä ajatukset soin-

tuivat hyvin Jyrinpäivän keväiseen tuntuun.

"Niinhän tuo on, kuin olisi ollut tänä aamuna tulo tuolta Suvannon toiselta puolelta, yö viipymällä mielityn tytön luota" — jatkoi Kouru elämyksiään. "Niinkuin istuisi tässä lähellä, ikkunalauteen nojaten

on ELÄÄ! Useat laskevat vuosia, aikaa, unohtavat elämisen."

Kylmä todellisuus hiljeni. Se ei mahtanut vaarille enempää kuin hänen muutkaan vastustajansa, ukko sai aina väkevän otteensa.

— Sinä et elä enää kymmentä vuotta, Juhana, yritti tavallisuuden riekaleisiin pukeutunut lamauttaja selvittää.

Ei meidän lapsen tarvitse pittemmälle päästäkään, sitten se onkin jo tehnyt päikseen pahaa, mul-listanut maita, tokaisi vaari tyytyväisenä uhkaukseen.

Vastaväittäjä vaiken, "eivät kes-täneet kissan kynnet lasissa".

Kouru suunnitteli haluttua haavettansa, tarinoi kuin samanmielisen, voimakkaan, kykenevän miehen keralla tulevista aikeista:

Kuusi — seitsemän vuotta — sitten se alkaa toteutua unelma — sitten on Kouru mailla isäntä — Suvannon kalarikkaus tuntuu vain lisääntyvän, ärtyvän pyynnistä, ei vähenevän. Niin käy, kun ei vesijaosta, pyyntipaikoista riidellä — saalis siunautuu — on vedellä viljaa — Luojalla luomansa, kun kiitoksella käytetään — lähimmäisten hyväksi elämäntoiminta tarkoitetaan. Onhan se nähty — nähty sukupolvien kuluessa tässäkin talossa, on nähty omassa elämässä — rakkaus tuottaa siunauksen. Ja nyt — nyt se suuntautuu lopultakin sille oikealle uralle — tänään ajatuksena, erään vuoden perästä totena, jos menestys jatkuu — KOURU OSTAA PARONILTA PETÄJÄRVEN HOVIN MAINEEN, ASUJINEEN! Ei tähän tarvita muuta kuin, että viiden vuoden ajan työntää kalakuormia Pietariin — silloin — silloin se toteutuu kauan mielessä piillyt unelma, toteutuu Kourulle, toteutuu lahjoitusmaiden orjana elävälle kansalle! — mietiskeli vaari haltiotuneena. — Ensimmäisenä pyhänä siitä lukien, kun kauppariika paroonin kanssa on allekirjoitettu, maksettuna kuitattu, antaisi Petä-

järven kantatilan omistaja JUHANNA KOURU rovastille kirkossa luettavaksi kuulutuksen, jossa sanottaisiin m. m. — "Petäjärven hovin siirrettyä oston kautta Juhana Kourulle tahtoo uusi omistaja ilmoittaa kaikille sanotun hovin alustalais-talonpojille, että jokainen asukas saa viljellä raivaamansa maakohtaa ikuisena perintöomaisuutenaan ja jokainen, kenellä ei ole ennestään omaa maata, saa sitä sellaisella omistusoikeudella kuin toisetkin, neuvottelemalla asiasta nykyisen omistajan kanssa".

Vaarin silmissä melkein huikaisi, himmenti. Poskelle vierähti kyynel siitä sisäisestä lennosta, onnesta, toivosta, liikutuksesta, mitkä mies tässä tunsikin.

"Saisivat sitten laittaa meidän

lapsukaisen levolle, joutaisi ukko maan rakoon makaamaan tehtyään työnsä Suvannon seudulla" — jutelmoi Kouru itseksensä, nousi tuolilta ja korjasi savusteluvehkeet hyllylle. Hän pukeutui navakasti, otti porstuan naulasta kalakontin selkäänsä ja lähti parisen kivenheiton päässä sijaitsevalle valkamalle.

Käki kukkui taustalla. Kukot hujauttelivat kiekujaan kylässä. Jostain kauempaa Suvantojärven takaa kantautui huutoja, ihmisääniä, mistä lienevät tulleet toiselta puolen sijaitsevalta Susiniemeltä. "Mikä heillä nyt on hätänä?" — kysäisi vaari itseltään. Ei näy palosavua, ei venhettä kumoutuneena. Lienee hukka lampaan kopannut, pellon nurkalta."

— — —

Kummikuntavierailu Ruotsiin

Suvanto-Säätiö järjestää vierailumatkan, kohteena Sakkolan kummikunta Hörby. Retki alkaa Tampereelta linja-autolla keskiviikkoiltana 26. 9. Turkuun, josta laivamatka yöllä Tukholmaan. Hörbyyn tullaan torstaina jossa olemme Hörbyn kunnan vieraina. Yövytään hotellissa Hörbyn lähellä. Perjantai retkeillään ja illalla laivamatka takaisin ja Tampereelle tullaan lauantai-aamuna. Linja-auto seuraa mukana koko matkan ajan.

Matkan hinta 500,—, johon sisältyy auto- ja laivamatka, yöpyminen hotellissa sekä kahviaamiainen. Hörbyn kunta tarjoaa lounaan torstaina. Hyttipaikka ei sisälly hintaan eikä ruokailu laivalla, sen hinta on 45,—

Retkelle voidaan ottaa mukaan 45 henkilöä, jotka valitaan ilmoittautumisjärjestyksessä.

Ennakkoi ilmoittautumiset tehdään pankkisiirtolomakkeella viimeistään 5. 9. 1984 mennessä jolloin maksetaan mk 200,— Suvanto-Säätiön tilille Lempäälän Osuuspankki, tili 522803-4558.

Matkaan ilmoittautuneille lähetetään tarkempi selostus matkasta aikamäärineen.

Tervetuloa mukaan tutustumaan kummikuntaan.

Suvanto-Säätiön hallitus

Sakkolaisii sanalaskuloi:

Se tapa tallikkan, mikä vika emä-sikan.

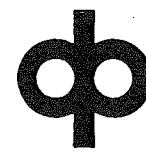
Ei sikkoo säkkii osteta.

Kyl se tulluo viel musta sika riiehetie.

Suuttuu se sikaki, ko silmil syleteä.

Viikkusuut on viisoammat, partasuut on paremmat. Paljasleuvat parkat miehet.

Vieno Javanainen

**TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI**

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

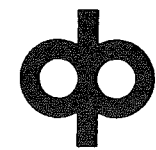
voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

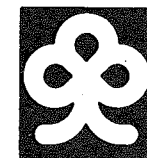
A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — Puh. 931739541

**VESILAHDEN
OSUUSPANKKI**

joustavaa
pankkipalvelua

Tampereen Aluesäästöpankki

auttaa — neuvoa — palvelee

**LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ**

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

**SUVANNON
SEUTU**

Suvannon ympäristön kotiseutu-
lehti, ilmestyy 1984 8 kertaa
vuodessa.

Tilaushinta 40 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta cm
vakinaisista ilmoituksista alen-
nus.

Toimituksen ja konttorin osoite
37370 Narva. Puhelin
(931) 734 843.

Postisiirtotili TA 430763-1

Pankki Vesilahden Osuuspankki
37370 Narva. Käyttötilin nume-
ro 551105-42772.

Vastaava toimittaja Viljo Puro-
taa.

Toimituskunta Helmi Uosukai-
nen, Uuno Pulakka, Eero Kop-
panen ja Väinö Kekki.